

Förköpsinformation
försäkringsdistribution

Information om rådgivarbolaget

Tillstånd och tillsyn

Bandling & Partners, 556696-7666
Adress: Smålandsgatan 16, 111 46 Stockholm
Tel: 08-518 00 233
E-post: info@bandlingopartners.se
Hemsida: www.bandlingopartners.se

Tillstånd

Försäkringsdistribution
Ia) Livförsäkring (direkt),
Ib) Tilläggförsäkring till livförsäkring (direkt)
IIa) Giftermålsförsäkring (direkt)
IIb) Födelseförsäkring (direkt)
III. Försäkr. anknutna värdepappersfonder (direkt)
IV. Lång olycksfall- och sjukförsäkring (direkt)
1. Olycksfall (direkt)
2. Sjukdom (direkt)

Tillsynsmyndigheter

Finansinspektionen

Finansinspektionen är tillsynsmyndighet enligt Lag (2018:1219) om försäkringsdistribution. Bolaget står under Finansinspektionens tillsyn.

Postadress: Box 7821, 103 97 Stockholm
Tel: 08-408 980 00
E-post: finansinspektionen@fi.se
Hemsida: www.fi.se

Bolagsverket

Bolaget är registrerade hos Bolagsverket för distribution av livförsäkringar. Bolaget är även registrerade som anknutna ombud till Garantum Fondkommission AB hos Bolagsverket.

Postadress: 851 81 Sundsvall
Tel: 0771-670 670,
E-post: bolagsverket@bolagsverket.se,
Hemsida: www.bolagsverket.se

Konsumentverket

Bolaget står under Konsumentverkets tillsyn vad avser marknadsföring.

Postadress: Konsumentverket/KO, Box 48, 651 02 Karlstad.
Besöksadress: Tage Erlanderogatan 8A
Tel: 0771-42 33 00
E-post: konsumentverket@konsumentverket.se
Hemsida: www.konsumentverket.se

InsureSec

InsureSec är en svensk branschregleringsförening som skapats av branschen för försäkringsdistribution. Med hjälp av regelverk, disciplinnämnd och kriterier för kunskap och kompetens syftar InsureSecs verksamhet till att öka kvalitén och kundnyttan för rådgivning och distribution av försäkringar. Samtliga försäkringsförmedlare ska årligen genomföra utbildning, kunskapsuppdateringar samt erlägga kunskapstester. Bolagets försäkringsförmedlare innehar InsureSec licenser.

Adress: Birger Jarlsgatan 55, 111 45 Stockholm
Tel: 08-410 415 75
E-post: info@insuresec.se
Hemsida: www.insuresec.se

Anknutet ombud

Garantum Fondkommission AB (org. 556668-1531) är ett värdepappersbolag enligt Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden. Bolaget är ett anknutet ombud till Garantum Fondkommission.

Garantum Fondkommission är anslutna till SwedSec som är branschorgan för företag som står under Finansinspektionens tillsyn och är aktiva på värdepappersmarknaden. Bolagets rådgivare innehar SwedSec licens för investeringsrådgivning

Inom ramen för ombudskapet får Bolaget:

- ta emot och vidarebefordra instruktioner/order avseende investeringstjänster eller finansiella instrument, samt
- tillhandahålla investeringsrådgivning till kunder avseende finansiella instrument eller tjänster.

Bolaget omfattas av Garantums ansvarsförsäkring för ren förmögenhetsskada. Försäkringen gäller för eventuell skadeståndsskyldighet som bolaget ådrar sig i samband med investeringsrådgivning. Viktig information rörande ombudskapet finns med som bilaga till Garantums förköpsinformation.

Garantum Fondkommission AB

Adress: Smålandsgatan 16, 111 46 Stockholm
Tel: 08-522 550 00
E-post: info@garantum.se
Hemsida: www.garantum.se

Bandling & Partners Group

Bandling & Partners Group (BPG) är ett franchisekoncept som bygger på att Bandling & Partners genom samarbetsavtal ger BPG-bolagen möjlighet att erbjuda rådgivning till deras kunder.

BPG-bolagen innehar egna tillstånd för försäkringsdistribution avseende samtliga livförsäkringsklasser. De är även anknutet ombud till Garantum Fondkommission AB. Anställda inom BPG-bolagen som erbjuder försäkringsdistribution till Bandling & Partners kunder innehar Insuresec licens.

Bandling & Partners kvalitetssäkrar BPG-bolagen genom att säkerställa att både bolaget och de verkamma rådgivarna uppfyller bolagets och lagstiftarens krav avseende innehav av erforderliga tillstånd, riktlinjer, licenser, erfarenhet, utbildning samt ansvarsförsäkring. Bandling & Partners hanterar även administrationen av bolagens affärer i form av exempelvis utbetalning av ersättningar.

Försäkringsdistribution

När Du som kund erbjuds försäkringsdistribution hos Bolaget kan Du även få rådgivning om placeringar i finansiella instrument inom försäkring. Nedan följer information som särskilt berör finansiella instrument.

Som kund är det viktigt att Du observerar följande:

- historisk avkastning för ett värdepapper är inte en garanti för framtida avkastning,
- investeringar i värdepapper är förenat med risker.

För att uppfylla lagens krav och för att kunna erbjuda individuellt anpassad rådgivning och försäkringsdistribution genomför rådgivaren en genomgång tillsammans med dig avseende din ekonomiska situation, kunskap och erfarenhet av finansiella placeringar, syfte och mål med placeringarna samt vilken risk Du är beredd att ta, för att sedan rekommendera de placeringar som är lämpliga i det enskilda fallet. Vid försäkringsdistribution går rådgivaren även igenom kundens försäkringsbehov.

All individuell anpassad rådgivning sker på grundval av de uppgifter som Du lämnat om dig själv. Det är därför väsentligt att Du löpande informerar sin rådgivare om eventuella förändringar.

Löpande lämplighetsbedömning

I samband med rådgivning kan Bolaget erbjuda möjlighet till löpande lämplighetsbedömning. Frekvensen av lämplighetsbedömning kan komma att variera beroende på kundens engagemang men kommer att ske minst en gång per år. Frekvensen kommer att framgå av den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med försäkringsdistribution.

Vid den årliga lämplighetsbedömningen kommer rådgivaren att se över kundens omständigheter och revidera eventuella förändringar inom ramen för kundanalysen. Eventuella förändringar kommer att dokumenteras samt uppdateras i behovsanalysen. Vid den årliga portföljgenomfången kommer rådgivaren ta ställning till om portföljen och dess placeringar fortfarande är lämpliga för Dig som kund.

Icke opartisk analys vid försäkringsdistribution

Försäkringsdistributionen grundar sig inte på opartisk analys. Det innebär att Bolaget tar emot ersättning från tredje part t.ex. från fondbolag och försäkringsbolag för de produkter som distribueras. Det innebär vidare att Bolaget analys av marknadens tillgängliga försäkringsavtal är begränsat i antal. De aktörer som istället ger råd på oberoende grund eller opartisk och personlig analys får inte ta emot ersättning från någon annan än kund och de grundar sin analys på ett större antal försäkringsavtal.

Bolaget har särskilda rutiner för produktgodkännande som inbegriper s.k. hygienfaktorer, kvalitetsfaktorer och affärsmässiga bedömningar. De produkter som främst erbjuds är värdepappersfonder, AIF fonder, specialfonder, strukturerade produkter, aktier, certifikat och livförsäkringar.

I de fall Bandling & Partners förmedlar försäkring sker det främst via Movestic Livförsäkring AB och Futur Pension AB det kan dock förekomma distribution via andra försäkringsbolag.

Dokumentation

Dokumentationen av rådgivningstillfället upprättas i ett eller flera dokument som kunden får ta del av digitalt eller fysiskt i samband med rådgivningstillfället.

Kommunikation

Bolaget använder svenska som språk i kommunikationen med sina kunder. Du som kund har rätt att få denna och viss annan information i samband med försäkringsdistribution och rådgivning i pappersform. När Bolaget anser det lämpligt kan Du komma att få information tillställt dig personligen via e-post.

Kommunikationen kan även ske via telefon eller brev. I samband med att Du som kund lämnar din e-postadress till oss bekräftar Du samtidigt att Du har möjlighet att motta sådan information som avses ovan via internet och e-post. Det åligger dig som kund att meddela bolaget vid ändrad e-postadress.

Viktig information om rådgivning, placeringar och risker

FÖRSÄKRINGSPRODUKTER

Bolaget erbjuder olika försäkringsprodukter som innehåller olika risker. Dessa produkter delas upp i olika riskklasser, både efter skattetyper men även vilken typ av förvaring/förvaltning. Som kund är det viktigt att Du förstår innebörden av dessa risker.

Det som påverkar risken är främst baserat på kundens ålder och placeringshorisont, tidigare kunskap och erfarenhet, riskvilja samt krav och behov. Du som kund kommer innan tecknande av ny försäkringsprodukt få ett komplett faktablad om vilka risker och produktvillkor som gäller för just din försäkring. Det finns också risker som är förknippat med försäkringsbolaget där försäkringen kommer att ligga och att de kan betala ut garanterat belopp till spararen.

FINANSIELLA INSTRUMENT

Bolaget erbjuder olika finansiella instrument som innehåller olika mått av risk. Dessa instrument delas upp i två olika riskklasser. Som kund är det viktigt att Du förstår innebörden av dessa riskklasser.

I PRODUKTKLASS A ingår t ex aktier, fonder, obligationer, Open End certifikat och strukturerade produkter med nominellt kapitalskydd. Marknadsrisken för olika instrument i produktklass A kan variera stort. Kapitalskyddade produkter medför en mycket liten marknadsrisk då endast eventuell överkurs och courtage kan förloras vid en negativ marknadsutveckling. Aktier, fonder, obligationer och Open End certifikat följer i regel marknaden 1:1 också i nedgång och innehåller därför högre marknadsrisk. I PRODUKTKLASS B ingår övriga finansiella instrument med högre risk, såsom hävstångscertifikat, MINI Futures och warranter. Hela investeringsbeloppet förloras i regel vid en oförändrad eller negativ utveckling för underliggande marknad eller strategi vid förekommande löptidsförfall.

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- att placeringar eller andra positioner i finansiella instrument sker på Din egen risk
- att Du som kund själv noga måste sätta Dig in i värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker
- att vid handel med finansiella instrument är det viktigt att kontrollera all rapportering avseende Dina transaktioner och innehav samt omgående reklamera eventuella fel
- att det är viktigt att förtlopande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument
- att Du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster

Allmän information om risker finner Du på sida 7-13.

Klagomålshantering

Klagomål och tvistelösning utanför domstol

Är Du inte nöjd med en tjänst som Du har erhållit är det viktigt att Du omgående meddelar Bolaget. Bolaget har riktlinjer för hantering av klagomål enligt FFFS 2018:10. Du bör i första hand ta direkt kontakt med din rådgivare.

I Lag (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter finns även regler om skadestånd. Observera att Du som konsument, för att ta tillvara Din rätt till skadestånd enligt den lagen, måste informera näringsidkaren om att Du anser att rådgivningen orsakat dig ren förmögenhetsskada inom skälig tid från då Du märkt eller bort märka att skada har uppkommit. Enbart det faktum att värdet på en placering har minskat anses normalt inte utgöra en skadeståndgrundande ren förmögenhetsskada.

Kundklagomålsansvarig: Marcus Bandling.

Önskar Du att anföra ett klagomål kan du göra detta kostnadsfritt skriftligen till marcus.bandling@bandlingopartners.se eller via post adresserat till Marcus Bandling, Smålandsgatan 16, 111 46 Stockholm. Vi strävar efter att besvara klagomål inom två veckor.

Om du inte är nöjd med beskedet från Bolaget kan du vända dig till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Anmälan till ARN måste göras senast sex månader efter att Bolaget lämnat slutligt besked i frågan. Det omtvistade beloppet ska vara minst 2 000 SEK för att ARN ska kunna pröva frågan.

Allmänna reklamationsnämnden

Postadress: Box 174, 101 23 Stockholm
Telefon 08-555 017 00
Hemsida: www.arn.se

InsureSec

Du kan även vända dig direkt till InsureSec om du anser att distributören har brutit mot InsureSecs regelverk.

Adress: Birger Jarlsgatan 55, 111 45 Stockholm
Tel: 08-410 415 75
E-post: info@insuresec.se
Hemsida: www.insuresec.se

Vägledning

Vid allmänna frågor om finansiella produkter eller vid behov av stöd i samband med klagomål kan Du som är konsument vända dig till Konsumenternas försäkringsbyrå eller Konsumenternas Bank- och Finansbyrå för råd och hjälp.

Konsumenternas Bank- och finansbyrå eller Konsumenternas Försäkringsbyrå

Postadress: Box 24215, 104 51 Stockholm
Telefon: 0200-22 58 00
Hemsida: www.konsumenternas.se

Tvistlösning

Om tvist uppstår med anledning av detta uppdrag finns det alltid möjlighet att få den prövad i allmän domstol.

Ansvarsförsäkring

Försäkringen täcker skadeståndsskyldighet som Bolaget kan ha ådragit sig i samband med försäkringsdistributionen. Drabbas Du av skada eller ekonomisk förlust där Du anser att distributörens agerande har vållat denna har Du möjlighet att rikta krav direkt mot försäkringsbolaget. Om Du vill göra anspråk på skadestånd måste Du underrätta försäkringsdistributören om det inom skälig tid efter det att Du märkt eller bort märka att en skada har uppkommit.

Försäkringsbeloppet är den högsta sammanlagda ersättning som AIG betalar för skadestånd, inklusive ränta, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljemanna och räddningskostnader (med utrednings- och förhandlingskostnader avses kostnad för arbete som utförs av annan än AIGs personal).

Den högsta ersättning som sammanlagt kan betalas under ett år uppgår till minst 3 901 130 euro då antalet anställda som omfattas av försäkringen vid försäkringstidens början är mellan 11 och 20.

Ansvarsförsäkringen är tecknad hos:

AIG Europe Limited (516408-1027),
Postadress: Box 3506, 103 69 Stockholm,
Telefon: 08 506 920 00,
E-post: info.sweden@aig.com.

Behandling av personuppgifter, m.m.

Bolaget faller under dataskyddspolicy som Bandling & Partners inkluderas av tillsammans med resterande bolag inom Garantumkoncernen. Garantumkoncernen värnar om skyddet av dina enskilda rättigheter och dina personuppgifter. I dataskyddspolicyn beskrivs bland annat hur information samlas in, används, lagras samt hur och när personuppgifter kan komma att delas. Policyn beskriver kunders möjligheter att begära åtkomst, rättelse och radering av dessa.

Du hittar dataskyddspolicyn på:
<https://www.garantum.se/Garantum-pages/garantums-integritetsskyddspolicy/>.

Kostnader och avgifter

Bolaget ska enligt lag förse sina kunder med information om alla kostnader och avgifter förknippade med investeringstjänster och distributionen av försäkringsbaserade investeringsprodukterna samt hur kunden får betala kostnader och avgifter, inbegripet eventuella betalningar till institutet från tredjepart. Informationen om kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter för försäkringsdistributionen och investeringstjänsten och de finansiella instrumenten ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa effekten på investeringens avkastning.

Investerings tjänster:

Bolaget redovisar alla kostnader och avgifter förknippade med varje erbjuden investeringstjänst, dvs. investeringsrådgivning, portföljförvaltning och övriga investeringstjänster inbegripet eventuella kostnader för rådgivning och kostnaderna för de finansiella instrumenten. De ersättning som kommer att utbetalas redovisas i den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med försäkringsdistribution. Genom att lämna en tydlig information kring pris och ersättningar ökar möjligheten för våra kunder att jämföra produkter och bedöma sambandet mellan pris och ersättning.

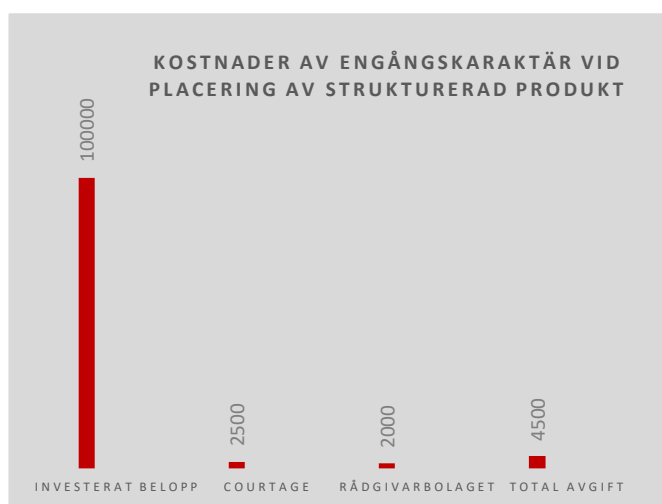
Nedanstående specificering av produktutbud samt därtill härrörande ersättningar som Bolaget erhåller har som syfte att informera dig som kunden om vilka incitament som föreligger för Bolaget vid rådgivningstillfället. I samband med rådgivning erhåller Du även en separat ersättningsberäkning som ytterligare specificerar ersättningen på bolagsnivå samt rådgivarnivå. Önskar Du ytterligare information om kostnader och avgifter kan Du rådfråga din rådgivare.

Strukturerade produkter

Vid investering i en strukturerad placering kan courtage tillkomma. Storleken på detta belopp varierar mellan 0–0,5 % per år under produktens fulla löptid. I de fall du önskar att sälja din placering i förtid kan säljcourtage utgå. I de fall du och din rådgivare omplaceras en Garantum produkt till en annan utgår inte något säljcourtage. Eventuell rabatt vid omplacering kan utgå baserat på innehavstiden. Information om detta finner Du i rådgivningsdokumentationen. Den exakta storleken på kostnaden för kunden för att köpa en produkt finns även i teckningsanmälan till produkten och/eller i produktbroschyren till produkten.

Speciellt om hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat har en löptid som är <4 år vilket innebär courtage på 2 %. Poster inom hävstångscertifikat är vanligtvis mellan 10 000 sek- 15 000 sek (priset per post redovisas i produktbroschyren) och nominellt belopp blir 100 000 sek. Courtaget blir på nominellt belopp. Detta innebär 2% courtage på 100 000 kr vilket motsvarar 2 000 sek. Utöver courtaget utgår det ersättning till arrangören. Mer information kring avgiftsstruktur finner du i produktbroschyren.

Exempelvis en investering på 100 000 kronor i en produkt med löptid på fem år har köpcourtage på 2,5 % vilket ger en total ersättning till Bolaget på cirka 4 500 kronor inklusive köpcourtage.

Exempelvis ett köp av en hävstångs-post på 12 500 sek föreligger det köpcourtage om 2 000 sek och 1 800 sek i arrangörsarvode vilket resulterar i en total kostnad på 3 800 sek.

Rådgivningsavgift

Rådgivning kan förutom tredjepartsersättning och courtage vara förknippad med rådgivningsavgift enligt överenskommelse mellan kunden och bolaget.

Avgiftens storlek kan variera och beroende på vilka tjänster kunden erhåller. Rådgivningsavgiften är ca 0-2,5 % inklusive moms av investerat kapital i en depå. Storleken på maximal ersättningen är beroende på om försäkringsdepån är en nettodepå eller en traditionell depå. Mer information om skillnader på ersättningsmodellerna hittar Du i rådgivningsdokumentationen.

Premieavgift

Bolaget kan ta ut en s.k. premieavgift kopplat till premieersättning i en försäkring. Premieavgiften kan uppgå till 2%. Premieavgiften dras från investerat belopp och betalas av kunden. Avgiftens storlek kan variera då det baseras på bolagets avtal med respektive kund.

Avtal med depåinstitut

Bandling & Partners har ingått avtal med Garantum Fondkommission i egenskap av depåinstitut. BPG-bolaget inkluderas i det avtal som är utställt mellan Garantum och Bandling & Partners. Rådgivarbolaget erhåller ersättning på innehav som finns i depån.

Ersättning från fondbolag

Vid förmedling av fondandelar erhåller Bolaget en ersättning som baseras på förvaltningsavgiften för respektive fond. Ersättningens storlek varierar mellan 0-45 % av fondförvaltningsavgiften. Bolagets ersättning på courtage är cirka 40–90 % av det courtage som genereras vid varje affär. På räntespreadar erhåller Bolaget mellan 0-50 % av den marginal som depåinstitutet har.

Ersättning från försäkringsbolag

Bolaget har skyldighet att informera dig som kund om ersättning som erhålls från försäkringsgivaren innan ett försäkringsavtal ingås. I samband med att du väljer att teckna en försäkring lämnar din rådgivare alltid uppgift om ersättning som erhålls av bolaget. Storleken på ersättningen kan variera beroende på vilken försäkringsgivare respektive vilken försäkringsprodukt du väljer.

Bolaget erhåller ersättning från de försäkringsbolag som de. Ersättningen utgörs av olika typer:

- Procentuell engångsersättning, ca 0–4% i samband med nyteckning baserat på inbetald premie.
- Procentuell premieersättning, ca 0–4% baserat på löpande inbetald premie.
- Procentuell årlig ersättning, ca 0–0,75% på total förvaltningsvolym, s.k. beståndsersättning.

Bolaget innehar ett s.k. annullationsansvar gentemot försäkringsbolagen gällande initial premieersättning.

Detta innebär en skyldighet att återbetala hela eller delar av erhållna ersättningar i de fall försäkringstagaren avbryter försäkringsavtalet i förtid, inom en period om 0–4 år. Förändringar som rör sänkning av premietid alternativt premie och premieuppehåll, som sker inom 3 till 5 år från teckningsdatumet gör att Bolaget erhåller ett

återbetalningskrav från försäkringsbolaget. Exakta återbetalningsskyldigheten bestäms utefter respektive försäkringsbolags villkor.

Annan tredjepartsersättning

Bolaget får ta emot ersättning från annan part än kunden under vissa förutsättningar. Enligt 6 kap. 8 § Lag (2018:1219) om försäkringsdistribution får en försäkringsdistributör i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringstjänster eller sidotjänster erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om betalningen eller förmånen

- inte har någon negativ inverkan på kvalitén på den relevanta tjänsten till kunden, och
- inte försämrar försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets förutsättningar att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

Bolaget erhåller ersättningar från tredje part från t.ex. Garantum Fondkommission AB. Den ersättning som Bolaget tar emot hindrar inte Bolagets förutsättningar att agera i enlighet med kundens intressen. Bolaget får inte ta emot ersättningar om det skulle strida mot bolagets skyldighet att i verksamheten agera på ett hederligt, rättvist och professionellt sätt. För mer information kring tredjepartsersättningar kan Du kontakta din rådgivare.

Mindre icke-monetär ersättning från tredje part kan förekomma till distributör i form av t.ex. deltagande vid seminarium eller informationsevenemang.

Information om intressekonflikter

Bolaget tillhandahåller ett utbud av finansiella tjänster och försäkringsdistribution där olika verksamheter ingår. Detta innebär att intressekonflikter kan förekomma. Med intressekonflikter avses intressekonflikter dels mellan Bandling & Partners/förmedlarbolag, inklusive ledning, styrelse, BPG-bolag m.fl. och kunder, och dels intressekonflikter mellan olika kunder. Vidare avses intressekonflikter mellan olika verksamheter inom bolaget. För att undvika och/eller hantera intressekonflikter har Bolaget bl.a. fastställt interna riktlinjer för hanteringen av intressekonflikter och etiska riktlinjer. Bolaget har även analyserat hantering av intressekonflikter. I den analys beskrivs de potentiella intressekonflikter som har identifierats samt hur de ska hanteras och undvikas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt.

De anställda ska alltid i första hand tillvarata kundens intressen. På kundens begäran tillhandahåller Bolaget närmare uppgifter om de fullständiga riktlinjerna. I Bolagets riktlinjer för intressekonflikter behandlas även betalning eller mottagande av avgifter, kommission och mindre icke-monetära förmåner i samband med tillhandahållande av försäkringsdistribution.

Bolaget distribuerar huvudsakligen livförsäkring från Movestic Livförsäkring AB och Futur Pension AB samt strukturerade produkter hos Garantum Fondkommission AB. Bandling & Partners är helägt dotterbolag av Garantum Fondkommission AB. Gällande förmedling av

fondandelar har Bolaget valt att samarbeta främst med Aktie Ansvar vilket ingår i samma koncern som Bandling & Partners.

Allmän information om risker

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs som ger vinst, helst så hög som möjligt. Men det finns också en risk att den totala avkastningen blir negativ dvs att det blir en förlust på placeringen. Risken för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken.

I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i flera olika finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en spridning av riskerna och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en valutarisk.

Placeringar i finansiella instrument är förknippade med ekonomisk risk, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information.

Kunden ansvarar själv för risken och måste därför själv via anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud – ta del av och därmed skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått investeringsrådgivning vid placeringstillfället. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att utveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre (då kraven som ställs på en reglerad marknad generellt sett är lägre).

Risker med finansiella instrument och handel med finansiella instrument

Finansiella instrument kan ge avkastning i form av utdelning (aktier och fonder) eller ränta (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om blankning. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga.

Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

- **Marknadsrisk** – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.

- **Kursrisk** – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.

- **Kreditrisk** – risken för bristande betalningsförmåga hos till exempel en emittent eller en motpart. Bristande betalningsförmåga för en emittent eller motpart kan innebära konkurs eller företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbelopp). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

- **Prisvolatilitetsrisk** – risken för att stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument kan påverka placeringen negativt.

- **Skatterisk** – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

- **Valutakursrisk** – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (ex.vis fondandelar i en fond som

placeras i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

- **Hävstångseffektsrisk** – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.
- **Legal risk** – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.
- **Bolagsspecifik risk** – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till Företaget därmed kan falla i värde.
- **Branschspecifik risk** – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.
- **Likviditetsrisk** – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt.
- **Ränterisk** – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga förändringar i marknadsräntan.
- **Emittentrisk** – Om emittenten skulle hamna på obestånd riskerar investeraren att förlora hela sin investering oavsett hur den underliggande exponeringen har utvecklats. Emittentens kreditvärdighet kan förändras i såväl positiv som negativ riktning.

Aktier och aktierelaterade instrument

Allmänt om aktier

Aktier och aktiebolag

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av Företagets aktiekapital. Går Företaget med vinst lämnar Företaget vanligen utdelning på aktierna. Aktier ger också rösträtt på bolagsstämman, som är det högsta beslutande organet i Företaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera. Det finns två slag av bolag, publika och privata. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats.

Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av Företagets framtidsutsikter. En aktie upp- eller nedvärderas främst grundat på investerarnas analyser och bedömningar av Företagets möjligheter att göra framtida vinster. Den framtida utvecklingen i omvärlden av konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv. avgör hur efterfrågan blir på Företagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på Företagets aktier.

Det aktuella ränteläget spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande finansiella instrument, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan utelöpande räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på utelöpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att räntorna på Företagets skulder ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i Företaget.

Också andra till Företaget direkt knutna förhållanden, t.ex. förändringar i Företagets ledning och organisation, produktionsstörningar m m kan påverka Företaget negativt. Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i konkurs. Aktiekapitalet dvs. aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala Företagets skulder. Detta leder oftast till att aktierna i Företaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större utländska reglerade marknader eller handelsplatser inverkar på kurserna i Sverige, bl.a. därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar sker mellan marknadsplatserna. Kursen på aktier i bolag som tillhör samma branschsektor påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika mening om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur Företaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och då uppstår ett köptryck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köptryck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur aktie-kursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad spread, mellan den kurs köparna är beredda att betala (köpkursen) och den kurs säljarna begär (säljkursen). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god likviditet och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor har ofta en högre likviditet. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet (volatilitet) i kurserna dvs upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (betalkurser), såsom högst/lägst/senast betalt under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och vidare uppgift om handlad volym i kronor publiceras bl.a. i de flesta större dagstidningarna och på olika internetsidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersföretag och

medieföretag såsom text-TV. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

Olika aktieserier

Aktier finns i olika serier, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en begränsad rösträtt, oftast en tiondels röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl.a. på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över Företaget genom att ge dem en starkare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D etc.

Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier
En akties kvotvärde är den andel som varje aktie representerar av Företagets aktiekapital. En akties kvotvärde erhålls genom att dividera aktiekapitalet med det totala antalet aktier. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t.ex. därför att kursen, dvs marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s.k. split, minskas kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs per aktie.

Omvänt kan en sammanläggning av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunkit kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs per aktie.

Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs upptas till handel på en reglerad marknad eller en MTF-plattform. Allmänheten erbjuds då att teckna (köpa) aktier i Företaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i Företagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för privatisering.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta Företaget, kan uppköparen begära tvångsinlösen av kvarstående aktier från de ägare som ej accepterat uppköpserbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar Företaget genom att ge ut nya aktier genom nyemission. Oftast får de gamla ägarna teckningsrätter som ger företräde att teckna

aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissionskurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter det att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskilts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa.

Aktiebolag kan även genomföra s.k. riktad nyemission, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s.k. apportemission ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsrörelser eller tillgångar i annan form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s.k. utspädning av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i Företaget, men antalet innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan Företaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s.k. fondemission. Vid fond-emission tas det hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att Företaget skriver upp kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

Allmänt om aktierelaterade instrument

Nära knutna till aktier är, aktieindexobligationer, depåbevis, konvertibler, aktie- och aktie-indexoptioner, aktie- och aktieindexterminer, warranter samt hävstångscertifikat.

Indexobligationer/Aktieindexobligationer

Indexobligationer/aktieindexobligationer är obligationer där avkastningen istället för ränta är beroende t.ex. av ett aktieindex. Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen utebli. Obligationen återbetalas dock alltid med sitt nominella belopp, som kan vara lägre än investeringsbeloppet, på inlösendagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t.ex. aktier och fondandelar. Risken med en placering i en aktieindexobligation kan, förutom eventuellt erlagd överkurs och kostnader, definieras som den alternativa

avkastningen, dvs. den avkastning investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering. Indexobligationer kan ha olika benämningar som aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer osv. beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa ofta också som kapitalskyddade produkter. Med detta begrepp avses att beskriva, som ovan nämnts, att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, vanligtvis investeringsbeloppet minskat med eventuellt erlagd överkurs.

OBS att kapitalskyddet inte gäller om emittenten försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbeloppet). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

Depåbevis

Svenskt Depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av beviset förvarar/innehar för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör ev. valutakursrisk beaktas.

Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibeln) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs. kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränte- och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Denna placering ger en ränta, dvs. en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet, utöver en på förhand fastställd avkastning kan få en eller flera aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärvade köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje förvärvat option svarar en utfärdad option. Risken för den som förvärvat en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner påverkas av kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men oftast med större kursvägningar och prispåverkan än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med aktieindexoptioner. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (kontantavräkning) utifrån utvecklingen av ett underliggande index. Se även avsnitt 5 om derivat.

Aktieterminer och aktieindexterminer samt futures

En termin eller forward innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom parterna har motsvarande skyldigheter enligt avtalet. En future är en variant på termin eller forward. Skillnaden mellan en future och en forward består i hur avräkningen går till, det vill säga när man som part i ett kontrakt får betalt eller betalar beroende på om positionen gett vinst eller förlust. För en future sker en daglig avräkning i form av löpande betalningar mellan köpare och säljare på basis av värdeförändringen dag för dag av underliggande tillgång. För en forward sker avräkning först i anslutning till instrumentets slutdag.

Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade warranter. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier.

Hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart certifikat eller i vissa fall bevis, är ofta en kombination av exempelvis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp.

Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warrant.

Ränterelaterade instrument

Ett räntebärande finansiellt instrument är en fordringsrätt på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas i form av ränta. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, löptiden fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årligen.

En annan form för räntebetalning är att sälja instrumentet med rabatt (diskonteringspapper). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (nominella beloppet). Bankcertifikat och statskuldväxlar är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. nollkupongskonstruktion.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens premieobligationer där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även räntestruktur och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast real ränta.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att marknadsräntorna förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att återbetala lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara ett föredra vid ett kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte skall äventyras, t.ex. för pensionsåtaganden, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg

värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs löpande såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t.ex. statskuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penning-politiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inflationen håller sig inom fastställda mål. De finansiella instrument som handlas på penning- och obligationsmarknaden (t.ex. statsobligationer, statskuldväxlar och bostadsobligationer) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på utelöpande (redan utgivna) räntebärande finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad utelöpande instrumentet ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa säkerhet i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. förlagsbevis eftersom de lånen återbetalas först efter det alla andra fordringsägare fått betalt. Villkorade konvertibla obligationer (contingent convertibles), så kallade cocos, är en annan typ av komplex produkt med risker som kan vara mycket svåra att förstå.

I grunden är de obligationer som under vissa förutbestämda händelser kan skrivas ned, det vill säga förlora hela eller delar av sitt värde, eller omvandlas till aktier.

En form av ränterelaterade instrument är säkerställda obligationer. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendom som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.

Derivata instrument

Derivatinstrument såsom optioner, terminer m.fl. förekommer med olika slag av underliggande tillgång, t.ex. aktier, obligationer, råvaror och valutor.

Derivatinstrument kan utnyttjas för att minska risken i en placering.

Kursen i ett derivatinstrument är beroende av kursen i det underliggande instrumentet. En särskild omständighet är att prisutvecklingen på derivatinstrumentet oftast är kraftigare än prisutvecklingen på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas hävstångseffekt och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumenten jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försvåras vid en negativ prisutveckling.

För ytterligare information om derivatinstrument, se information om handel med optioner, terminer och andra derivatinstrument.

Fonder och fondandelar

En fond är en "portfölj" av olika finansiella instrument, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Fondbolagens Förenings hemsida, www.fondbolagen.se.

En aktiefond placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. Blandfonder med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena räntefonder där kapitalet placeras i räntebärande instrument.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade finansiella instrument, vilket gör att den bolagsspecifika risken för andelsägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för räntefonder är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetrend.

En fond-i-fond är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en väl sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

Andra exempel på fonder är indexfonder som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i finansiella instrument som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En ytterligare typ av fond är hedgefond. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond är ofta en specialfond och har därmed större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder (värdepappersfonder). Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig ofta av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i värdepappersfonder (även kallade UCITS-fonder) och specialfonder. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s.k. UCITS-direktivets krav på bl a placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (däribland hedgefonder, se ovan) följer det s.k. AIFM-direktivet. Dessa fonder avviker på något sätt från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig som kund att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond Du avser att placera i kommer att iakttas. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självmant erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige till icke-professionella kunder. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutarisk. (se även avsnitt Olika typer av riskbegrepp)

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersföretag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondFöretaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondFöretaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att placeraren får tillbaka hela det insatta kapitalet.

Blankning

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

Belåning

Finansiella instrument kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan Du som kund genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en positiv kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de finansiella instrument som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden.

Ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumenternas.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.